

SZENTES és VIDÉKE

POLITIKAI LAP.

A CSONGRÁDVÁRMEGYEI GAZDASÁGI EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelen vasárnap és csütörtökön.
Előfizetési ár:
Negyedévre 2 korona 50 fillér, félévre 5 kor. Egész évre 10 kor.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Kossuth-tér, Haris-ház,
hová a kéziratok címzendők.

Hirdetéseket és nyilvtéri közleményeket
a kiadóhivatal
mérésékelt áron számít fel.

Bonyolódó helyzet.

Különös hatással feküdt rá amúgy is zavaros közállapotainkra az a körülmény, hogy a parlamenten kívüli kormány komoly formában vetette fel az általános szavazati jog kérdését és hogy ezzel ez a kérdés annyira homlokterbe jutott, hogy megvalósítása okvetlenül egyik legsürgősebb teendőjét fogja képezni a közel jövő törvényhozásának.

És sajtáságos, hogy éppen ott és azok között okozott a kérdés illető homlokterbe nyomulása legnagyobb megrökönyödést, ahol és akik részéről voltaképen kiindult. Mert a mai parlamenti többség: a koalíció leghatalmasabb pártja, a függetlenségi párt képviselői tettek — jelölt korokban — ez iránt, legnagyobb tömegükben — kötelező ígéreteket a választóiknak. Most, hogy hatalmon vannak, — melynek gyakorlati átvétele is csak rajtuk múlik, méltán elvárható hát tőlük, hogy szavuknak állanak és az általános titkos választói jogot a maga egész terjedelmében megvalósítják.

De kétségtelen, hogy ennek a kérdésnek épp most és így a homlokterbe toluása, mely elől ezek szerint kitérni nem lehet, tetemesen komplikálja a helyzetet és a koalíció kormányvállalását módfelelt megnehezíti, mert — mint egy ízben már jeleztük — bárki kerüljön is a kormányrúdhöz, két engesztelhetetlen ellenzékkel lesz most már dolga: a szocialistákkal és a nemzeti-ségekkel, melyek mindegyike rendkívül hatalmas háttérre támaszkodhat.

Négy évtized gyűjtögette fejünk fölé ezt a fürgeteges veszedelmet. Négy évtized, mely alatt szinte szándékosan tették tönkre az állam gerincét, — a kisembert, aki nálunk az állami és társadalmi életnek csak súlyát és nyomorát érezte, holott ő reá hárult az államélet fenntartásának jelentékeny terhe, az indirekt adók halmaza s véreivel ő szolgáltatotta a haderő nyolctized részét, — amiért ellenszolgáltatásként nem kapott/soha semmit. Rendelkeztek vele és intézkedtek fölötte, nélküle és az ő kárára.

Innen a kisember végtelen gyűlölete és bizalmatlansága a hatalom mindenkori kezelőivel szemben, bármely pártállásúak legyenek is — és ez a gyűlölet és bizalmatlanság szinte természetes. Végtelme naivitás kell annak a feltevéséhez, hogy ezt a mostani szocialis mozgalmat a kormány valami titkos mesterkedése idézte fel Bizony

maga a szociáldemokrata eszmék terfoglalása idézte azt fel és folyton erősebb lángolásra szítja a közgazdasági állapotok nyomorúságos volta, szítja az állam és társadalom tehetetlen volta, mely mellett milliók létele ki van szolgáltatva a nagybirtok és nagytőke önkényének.

Nézzünk végig a Dunántúlon, ahol a nagy hitbizományok ma is agyonnyomják a kisembert, — holott Deák Ferenc még 1834 ben kimondta, hogy: »A természet rendjét s igazsággal ellenkező, hazánkra nézve káros fidei kommisszumok (hitbizományok) eltörlendők...«

Ez az állapot többé így fönn nem tartható. A tömegnyomort, a proletáriátust a régi Magyarország nem ismerte; az új Magyarország életének ime már negyedik évtizedében kénytelen ezzel a rettenetes bajjal megküzdeni, melynek jelenségei, mint közelegő vihar előjelei, minden irányból fölnék tornyosulnak. Lehetetlen helyzetet teremtett magának az új Magyarország azzal, hogy — míg egyrészlől a szabadelvűséggel szenevelgett, addig másrészlől minden tekintetben visszament 1847. előttré s egy újabb özönvízelőtti állapotot akart létrehozni, mintha 1848. soha nem is lett volna, holott az 1848-ki törvények feladata az lett volna, hogy teljesen új, demokratikus gazdasági és társadalmi állapotba vezessenek át.

A 48. előtt volt középosztály, — a köznemesség — teljesen eltűnt. Ennek intelligenciáját az új állami élettel szükségképen előállott tisztviselői karral lehetett volna pótolni. De a kor viszonyai a tisztviselőkkel szemben csak követeléseket támasztottak, — megfelelő javadalmazásban nem részesítették őket, úgy, hogy lassanként ezek is a proletáriátus felé terelődtek és ez nagy szerencsétlenség. A magyar tisztviselői kar helyzetét az utolsó évtized fokozatosan és mindenképen csak súlyosította, egészen napjainkig, mikor végre némi javulás állott be. De anyagi elnyomatásuk következményei kiszámíthatatlanok, mert ezek már csirájában elfojtották egy új intelligens és hazafias középosztály keletkezésének lehetőségét.

Még nagyobb baj, hogy a tisztviselői osztályllyal társulóban egy vagyonosságon alapuló független és demokratikus középosztály sem fejlődött ki nálunk, mert a vagyonmegosztás 1863. óta a legabszurdabb módon alakult. Vannak ugyanis szabad polgárok, akiknek helyzete rosszabb a volt jobbágynakénál és zselléréknél; — sőt a

modern gazdasági élet egy új rabszolgaságot is teremtett, amely most hangosan követeli a maga jogait és helyzetét javítani akar. Ezzel függ össze — egyebek közt — a vasútasok múlt évi sztrajkja: ijesztő jele közállapotaink korhadtt voltak. A szocializmus futótűzként terjedő hódítása pedig intő jel arra, hogy nem szabad késlekedni a korszerű reformokkal, különben nyakunkon a forradalom.

Egy történelmi korszak bűnei egyfelől, másrészt még teljesen ki nem forrt eszméi és formába alig foglalt óhajai egy új korszak ütköznek most össze és képeznek olyan ellentéteket, melyek kiegyenlítése igen nehéz s amelynél az érdekellentétek olyan élesek, hogy köztük még a közvetítés is csaknem ki van zárva Természetes, hogy ilyen viszonyok között minden párt, minden hivatott egyén fázik attól, hogy akcióba lépve, kormányt alakítson. Minden párt és tényező arra vár, hogy a másik majd megpuhul és enged, de ez a megpuhulás — úgy látszik — még messze van. Az ennek révén beállott se ki, se be helyzet talán tragikomikus is volna, ha csak egynemely közjogi kérdés megoldásáról és törvénybe iktatásáról volna szó. De most egyszerre belekiált a zavarosba egy hatalmas hang: az éhezők, a nyomorultak tömegének kara. Ezt aztán aligha lehet lecsillapítani közjogi paragrafusokkal.

A sok megoldandó kérdéshez most már oda sorakozik az általános szavazati jog kérdése is. A maga valóságában igen szép és kívánatos is ennek a jognak a kiküzdése, de hogy az ország gazdasági és társadalmi nagy nyavalyáját meg fogja-e ez gyógyítani: e percben ez bizony még nagyon kérdéses.

Be kell ezt a reformot is hoznunk, ahogy a harmincas és negyvenes évek mozgalmi és országgyűlései bevezették 1848-ban a jobbágytság felszabadítását. De erre utalva, látható, hogy a mai helyzet főnehézsége éppen abban van, hogy a közelmúltban a létkérdések megoldását elodázták, elposványosították és elaltatták; mot aztán a legzavarosabb helyzetben mindez a létkérdés a maga életjogát követeli.

1867. óta az összes kormányok egyik főfeladata lett volna a választói jog fokozatos fejlesztése; de a legtöbb volt kormány kivételével, mind ennek az ellenkezőjét cselekedte. Ha korábban rálepnék a fokozatos fejlődés természetes útjára: ma már — közviszonyaink minden rázkódtatása nélkül —

megvolna az általános választói jog; míg ellenben, ha a kedélyek mai nagyfokú forrongása közepett most rögtönösen léptetik életbe ezt a jogot: ez esetleg igen súlyos megpróbáltatása lehet a magyar népnek, melynek életére ma nem támaszkodhat egy értelmes, vagyonos és demokrata érzésű középztályra.

Persze, az általános választójog kérdésének megoldása elől ma már nem lehet és nem is szabad, kitérni, mert előadása még nagyobb veszedelmet hozhatna reánk. Késérő dilemma ez, melynek következménye könnyen lehet az, amit Széchenyi 1846-ban jósolt: „A honok általad megrendül és a legmélyebbre ható hazafiak, midőn kinosan fog vérzeni szívök ennek elgondoltán, menyire vihette volna bölcsesség a hon kifejlését, az ábrándozó inkompetencia hová súlyosztá ezt . . .” — Beteljesedett az 1846-ban, — ne adja isten, hogy beteljesedjék 1905-ben is.

Mozgalom a városi törvényért.

Már két évvel ezelőtt széleskörű mozgalom indult meg a vidéki városok — már tudni illik, külön a törvényhatósági jogú, külön a rendezett tanácsú városok — között az iránt, hogy a kormány a városok közigazgatási reformját gyorsan rendezendő belügyi kérdésnek tekintve, a külön városi törvény megalkotása iránt javlatot terjesszen a törvényhozás elé. Ez a kérdés azonban éppen az utóbbi esztendőik ugyancsak zavaros politikai viszonyai és valságai miatt már-már feledésbe is merült.

Most, hogy a törvényhatósági jogú városok polgármesterei, a főbb városi kérdések megvitatása céljából, újabb országos kongresszusra készülnek összegyűlekezni, Kolozsvár város ismét fölvetette a már feledésbe merülő felvetelt, hogy amit maguk a városok eléggé föl nem karoltak, azt csinálják most meg maguk a városok fejei: a polgármesterek. Kolozsvár város éppen ezért átiratot küldött az összes törvényhatósági jogú városokhoz, hogy karolják föl a mozgalmat és küldötteik által támogatassák azt a javaslatot, amit a külön városi törvény létesítése érdekében a városok polgármestereinek országos kongresszusa elé terjesztének.

A hatalmas memorandum mellé csatolva, megküldte Kolozsvár város a városoknak a kérdéses határozati javaslatát is, amely szóról-szóra így hangzik:

„Mondja ki a törvényhatósági joggal bíró városok polgármestereinek értekezlete, hogy a parlamentáris kormány kinevezése után azonnal fölrátot intéz a magyar országgyűlés tisztelt képviselőházához és a magas kormányhoz az iránt, hogy a városok közigazgatásának reformját az elsők között rendezendő belügyi kérdésnek deklarálva, mielőbb külön városi törvény alkottassék és egyidejűleg a városok az állami közigazgatási föladatak végzésével járó terhektől fölmentessenek, illetve azokért oly módon kárpótolassanak, hogy akár a megtakarítás, akár az államsegély első sorban a városi alkalmazottak megfelelő javadalmazására és esetleg más közszükségletek fődözésére legyen fordítható.”

Igy szól Kolozsvár város határozati javaslata, amelyet bizonyára az ország minden

városa magáéva fog tenni; mert hiszen az egyenesen a létérdekeket érinti.

De szükséges volna, hogy hasonló érdekekben ne csak a törvényhatósági jogú városok, hanem a rendezett tanácsú összes magyarországi városok is sikra szálljanak mielőbb. Mert amilyen igaz az, hogy az utóbbiak semmivel sem végeznek közigazgatási hatáskörükben kevesebb állami feladatot, mint az önálló törvényhatósági jogú városok és épp olyan mértékben viselik, minden ellenszolgáltatás nélkül e reájuk utalt állami teendőkkel járó összes terheket is, mint emezek — épp annyira igaz az is, hogy — ha most nem mozognak, úgy járnak, mint a néma gyerekek, akiknek az anyja sem érti a szavát.

Az új városi törvény alkotására vonatkozóval együtt mozgalmat kell indítani az összes vidéki városok rendőrségeinek egységes és egyöntetű alapon való újraszervezése iránt is. Ez szintén halaszthatatlan fontos érdeke a városoknak, melyet elhanyagolni nem szabad.

Állattenyésztésünk jelene és jövője.

Modern állattenyésztés fejlődött földmivelés nélkül nem bír létjogosultsággal. Fentartja magát ugyan ideig-óráig, de irta csak tengődés. Szoros összefüggésbe van mindkettő egymással annyira, mint a test s annak egyes tagjai. Mert terem a föld, de ha a földből kivett anyag visszapótlásáról nem gondoskodunk, az fölmondja a szolgálatot. Viszont ha az állatot nem tápláljuk jó minőségű takarmánnyal, tejet keveset ad s testhúsa nem növekszik, csak él anélkül, hogy megfelelő hasznot adna.

Szomorú viszonyok vannak nálunk az állattenyésztés terén. Hol vannak azok a régi jó idők, midőn a környékbeli pusztákon nagyszámú ménes és gulya legelt. A sertés és birkaállományból alig van. A krónika is bámulattal emlekeztek meg az itteni állatállomány számáról s faji kiválóságáról s ma szomorúan félre kell húzódnunk ott, hol nagyszámú nemesfajú állatállományról beszélnek.

Lóállományról jobb is tán nem szólnom s azt mondhatjuk, hogy ilyen nem is igen létezik. Igaz, az itteni viszonyok nem is felélik meg a lótenyésztés feltételeinek. A végtékig elapított törpe birtok nem nyújt elegendő takarmányt a ló fentartására s elegendő helyet annak mozgásra. Tenyésztés nagyobb tőkét és nagyobb gondot igényel s sajnos, ez még ma nincs meg népünkél. Tehát úgy a birtokviszonyok, valamint a szükséges tőke s a szakértelem hiánya egyelőre kizárja a lótenyésztés fellendülését. Még a mai viszonyok fentmaradnak, addig okszerű s hasznos lótenyésztésről szó sem lehet.

A szarvasmarha tenyésztéséről sem írhatok jobbat. Itt is szomorú az állapot, mert nagyobb a tömeg s a baj is nagyobb mértékben latszik. A mai szarvasmarha állományunk oly silány, hogy azzal bármely falucska felveheti a versenyt. A hátramaradás oka részben azokban a körökben rejlik, akiknek mindent meg kellett volna tenni a haladás előmozdítására, de azok összetett kézzel Pató Pal úr mondatát tartják szemük előtt: Hej, ráérünk arra még! Fajti egységéről szó sem lehet. Gazdáinkban pedig a maradiság szelleme erős gyökeret vert s mindig azt hajtogatják, hogy jó legelő nélkül marhatenyésztés nem üzhető — pedig nem úgy van — ott, ahol a legelésre a buja növényű havasi legelők állanak rendelkezésre, ott ez óhaj igaz. De itt az Alföldön, hol július 1-ére — az éghajlati viszonyokból kifolyólag, a nap melege minden legelőt leperzsel — itt nem panaszodhatik a szarvasmarha tenyésztés kizárólag a legelőre, mert a marha nem talál elegendő táplálékot. — Mindaddig, míg a gazdák rá nem jönnek arra, hogy jó marhát csak jó takarmánnyal lehet

nevelni, addig nem igen fejlődik a szarvasmarha állomány.

A fajok tekintetében ahány szarvasmarha, annyi faj. Nem volna még kifogás azon esetben, ha az egy-egy nemes faj marha méltó példánya volna, hanem egy-kettő kivételével mind korcs. Pedig az elkorcsult állat csak úgy elfogyasztja a takarmányt, mint a nemes fajú, de tejszédéka kevesebb és annak értékét sulyban sem szolgáltatja vissza.

Itt a végső szükség és alkalom arra, hogy megyebeli szarvasmarha állomány tenyésztését új alapra fektessük. Az utóbbi két-három esztendő rendkívüli szarvaszaga és az ebből következő nagy takarmányszükség, ami most is megvan, nagyon megcsökkenették marhaállományunk szamat. Ahol azelőtt 8–10 tehent tartottak, ott ma alig van 3–4. Sok helyen meg a takarmányhiányból kifolyólag teljesen felhagytak a tenyésztéssel. Tehát ha most kellő időben lépne a város gazdasági ügyosztálya arra a tere, hogy bizonyos meghatározott nemes fajú szarvasmarhákhoz hozza ide, most bizony eredményteljén jarna. Csak nemcsak a paallatok beszerzése kevés a szarvasmarha tenyésztés fellendítésére, hanem anyaatlatok is szükséges s ezen a módon létesülhet csak Szentesen nemes marhaállomány. Mondjuk a város szeltema 400–500 darab nemesfajú anyaatlatot, én hiszem, nem hogy elkelne, hanem kevés is lenne s ekkor 4–5 év múlva kellene megnézni az itteni szarvasmarha állományt, akkor bizonyosan más képet mutatna. A faj választásánál olyanra kellene törekedni, mely tejbőségével s annak minőségével is hűsával tűnne ki. — A gazdáknak is azonban haladni kell a korrál s ebből kifolyólag intenzívebb takarmánytermelésre kell törekedni, mert nemcsak a búza fizeti ki magát, hanem a jó földbe vetett takarmánnyal sokkal jobban meghalalja a neki adott munkát, mint bármely szemes termény. Azonkívül nemsokára — a csordajárási földek öntözésével — mint az már előzetesülően is van, nagy mennyiségű és jó minőségű takarmányt fognak majd termelni, mely méltányos aron bocsajtható a kiszagadk rendelkezésére. Hogy ezen újítás ellen lesznek egyesek, akik tán tiltakoznak, az természetes; s ha nehezen is megy a munka, úgy kell csinálni, mint az akaratos beteggel, hogy erővel öntsük bele a gyógyító orvosságot, hogy életét megmentsük.

Ha a szarvasmarha állomány regenerálása sikerült, csak úgy oldhatjuk meg a tejkérdést. Egészséges viz s egészséges tej nélkül csak beteg város létezhet. Ha e kétben hiba van, akkor ne csodálkozzunk azon, hogy az évi halálesetek száma folyton emelkedik s a városban járványok dühöngnek. Tehát addig az orvos akarmit, de nem bírja vele a küdelmet felvenni. Itt nálunk ebben a városban, hol legnagyobb számban a lakosság őstermeléssel s állattenyésztéssel foglalkozik, alig kapunk tejet s nem is szólhatunk a tejtermékekről, vajról, sajtról és túróról. A környékbeli uradalmak jóvoltából élvezük azt a kedvezményt — igaz, hogy drága pénzen — hogy a tej s termékai a nap bármely szakában korlátolt mennyiségben rendelkezésre állanak. Silány szarvasmarhaállományunknak ez az eredménye. Valószínűleg itt is oda fogunk jutni, hogy addig, míg vagy tarsulatok, vagy maga a város hatósága nem állit fel mint a tejgazdaságot — addig haladás nem lesz. Akkor aztan létesznek a maradiságról. Szentesen annyi tejet s tejterméket lehetne termelni, hogy nemcsak a város szükségletét fedezné, hanem más vidékét is esetleg még külföldre is szállítana. Hogy kifizetné magát, csak Hollandiát hozom fel. Földje rosszabb, víz-velélemre többet költ mint mi, népessége sűrűbb, legelője kevesebb s mégis oly állattenyésztést űr, mely ritkítja páriát s oly kivitelre dolgozik, hogy még sajt és túrófélből Magyarországra is kerül. De itt vannak a torentali svabok. A falu gazdái tejszövetkezett egyesültek és hatalmas eredményt értek el. Fajokat nemesítettek s a tejet s tejtermékeket gépekkel feldolgozva s az cladásra lehet, juttatják a fogyasztó asztalra. Tehát

higiénium szempontból nemcsak egy vonalon állnak, hanem messze felülmutat bennünket. E vívmányok és hasznos tanácsok kelő időbeni felismerése a virágzásokhoz a különözök csapások alatt tönkre ment. Hozzájárult ehhez a gyakori vész. A gazdák lassankint kedvüket elvesztették a sertésstenyészéstől, mert igen sok elpusztult belőlük.

Sajnos, a vészsel szemben a tudomány ma még tehetetlen s ajánlani csak tisztaságot s figyelmezbet gondozást lehet. Hozzájárult még az utóbbi évek súlyos kukorica termése s annak drágasága. 8—9 forintos kukoricával sertést nem hizlalhatunk. Akár kint a tanyán nézzünk széjjel, akár az aklokban, csak megfogott állományt s üres aklot latunk. Ezek természetesen magukkal vonják a sertéskereskedelm teljes pangását, Mikor még megvolt a régi sertésállomány, egységes fajról nem lehetett beszélni. De az időben nem is keresték, mert elegendő számú sertés volt. De mikor a különböző betegségek felléptek, akkor kutatták az okot s akkor egy bajjal sok mindenfélé szembejött. Mas vidékeken s nálunk is elég nagy tért foglal el az angol fajú sertés tenyésztése. Ez az igazi hussertés. Természetére nézve valószínűbb a kényesebb, mint a hazai sertésfajok — lehet, hogy még megérzik a klímaváltozást — de az elfogyasztott takarmány értékét sokszorosan visszaadja. Sokkal jobb gondozást kíván, mint a miénk, de jobban is fizet. Az állomány feljutásai celszerű volna vagy tiszta angol alapra fektetni a tenyésztést, vagy a jobban akkummatizálódott, a hazaival keresztezett angol fajra. Addig azonban, míg valamelyes biztos ellenszert nem fedeznek fel a sertésvész ellen, addig kevés kiadat van arra, hogy az állomány a régi számot elérje. Hasonlóképpen a mai kukorica árak is megakadályozzák az állomány szaporodását. Tehát az említett okok megszűnése adhat csak újabb biztatót arra, hogy a gazdák újra kedvet kapjanak a sertésstenyészésre s addig az állattenyésztés ezen aga csak tengeti életét.

Juhtenyésztésünk is a lejtőn lefelé halad. Ez nem oly szembejött, mert Európában mindenütt így van. Amily mértékben a földművelés a legelők feltérzése áran nagyobb területeket foglal le, abban a mértékben pusztul a juhtenyésztés. Lassankint a gazdálkodás intenzívebbé tételével teljesen a havasi legelőkre szorul Nem bírják a versenyt a tengeren túli juhtenyésztéssel, mert azok körülményei sokkal kedvezőbbek. Az ausztráliai vagy délamerikai gyapjú ideszállítva erős konkurensa a magyar gyapjának s így ezen tenyésztési ág pusztulása nem helyi jellegű, hanem általános.

Ez a mai képe az itteni állatállomány. Szomorú kép, igaz, de való. Nem túloztam, nem is vettem el belőle, csak úgy állítok oda mindent, ahogy az a maga ridegségében van. A haladás a régi alapon nem lehetséges, mert úgy sem mire sem ügyünk. A szerencsétlen viszonyok nintegy önkénytelenül alkalmat adnak arra, hogy állatállományunkat n-mesfajú állatokkal nemcsak fel-frissítsuk, hanem teljesen atalakisuk. Szorgalmas és kitartó munkálkodást kíván ez, de gyümölcset biztos meghozza és sokak halaja szall arra, ki ez igazan nagy munkát a kincemberek hasznára és megyénk dicsőségére keresztül viszi. Cél és az eszköz ki van jölve, csak bator s okos munkas kell, ki a kopar pusztából kertet varazsol.

Ujdonságok

Szentes, 1905. augusztus 31.

— **Közigazgatási bizottság.** Csongrádvármegye közigazgatási bizottsága a szeptember havi rendes ülését ezúttal kivételesen nem a hónap második keddjén, hanem — a főispánnak e napon való egyéb elfoglaltsága miatt — szeptember 9-én, szombaton délelőtt fogja, az alispáni elfogadó-teremben megtartatni.

— **Népgyűlés a nemzeti ellentállás érdekében.** A szentesi I. negyvennyolcas népkör a múlt vasárnapon, Tasnádi Antal dr. elnöklése mellett tartott rendkívüli közgyűlésén elhatározta, hogy a nemzeti ellenállásnak Csongrádvármegyében leendő szervezése érdekében meggyeszerzte népgyűlések tartására hívja fel a népköröket és a megyebeli országyűlési képviselőket; az első ilyen népgyűlést pedig Szentesen, szeptember 3-án, vasárnap tartja meg, melyre az ellenzéki országos vezérleírások közül Kossuth Ferencet, Bánffy Dezso bárót, Apponyi Albert grófot és Ugron Gábor-t is meghívja, mint akiket Szentes város csak az ímént választott meg diszpolgarokul. Ugyancsak e napon, szeptember 3-án Molnár Jenő dr. orsz. képviselő is Szentesen lesz, hogy beszámoló beszédet tartson. A mozgalom egyik főcélja az, hogy Csongrádvármegye törvényhatósági bizottsága rendkívüli közgyűlésének összehívását is kieszközöljék, melyen a vármegyei törvényhatóság szintén állást foglalna a nemzeti ellentállás mellett úgy, ahogy e részben már eddig az ország csaknem minden más törvényhatósága is megnyilatkozott.

— **A munkás és a munkaadó.** Vörös László kereskedelemügyi miniszter egy igen fontos szociális kérdésben üdvös rendeletet bocsátot ki a törvényhatóságokhoz, mely rendeletben a munkás és a munkaadó között felmerülő vitás ügyek körül reformálja az eddigi eljárást. A munkás és a munkaadó között felmerülő kihágási ügyeket ugyanis eddig olyan helytelenül kezelték, hogy a helyzet tarthatatlanságát a miniszter is belátta. Eddig ugyanis ezekben a kihágási ügyekben olyan lassú és késedelmes volt az eljárás, hogy jogerős befejezést ezek az ügyek jórészt csak akkor nyertek, mikor a munkás és munkaadó közt megzavart egyetértés már helyre állott, mikor tehát a további zaklatások eljárásnak már semmi értelme sem volt. Ennek az elkerülésére hívja fel most a miniszteri rendelet az iparhatóságokat azzal, hogy az ilyen kihágási ügyeket soron kívül tárgyalják és főlebbezés esetén is haladéktalanul terjesszék fel az iratokat.

— **Diákok hete.** A most f. hét utolsó napjai és a jövő hét a diákoké. Szeretik a sok fiatal legényke, a jövő Magyarország reménye és ékessége az iskolákba, hogy ott a tudományokat magába szívja az élet nehézsajához. A könyves boltokban halomra rakva állnak már a könyvek, varva leendő kis gazdájukat s hirdetik az árusok melyiknél lehet ocsón jó író- és rajzeszköz, meg egyéb felszereltet a tanulásnak vasarolni. A tanárok viszont értekeznek a nyári pihenőjükről s a vidékről is szalligóznak már a tanuló Perse. A kicsinyek a szülők társaságában, akik aztán itt hagyják a diákokat, hogy reménykedve küzdjön a jó bizonyítványért.

— **A horgos-kamaraserdői gazdasági egyesület** ez évi szeptember hó 8-án a Kamaraserdőn tenyészállat-, gyümölcs- és borkiállítás rendez. A kiállítandó tenyészállatok szeptember hó 6-án déli 12 óráig az egyesülés titkáranál (Vass Imre, posta Horgos) jelentendők be. Kiállítatők az állatkiállítás: lovak, csikók, szarvasmarhák, juhok, sertések és baromfiak. Uyanide küldendők be a kiállítandó gyümölcsök, borok, esetleg befőttek, a kiállítás napjának délelőtti kilenc óráig. A kiállítók térjárt nem fizetnek. Ezen kiállítással kapcsolatban délután nagy népnépegy és este tízjáratk rendeztetik. A kiállításra kiállított tenyészállatok, bor, és gyümölcs stb. a jury által csoportonként I-II-ik díjjal és oklevelekkel tüntetnek ki. Kiállítás megnyitása délután két órakor. Belépődíj 30 fillér. Este tanmulatság a nagyvendéglőben. Beléptidij egy személyre egy

korona. Meghívók és jegyek a tanmulatságra előreválthatók az egyesületi pénztárnoknál, Müller Jánosnál, Horgoson.

— **Uj gimnáziumi tanár.** A m. kir. valias és közokt. m. kir. miniszterium a helybeli állami főgimnázium tanári kerának kiegészítésére Varga Ignác dévai állami realiskolai helyettes tanárt a szentesi állami főgimnáziumhoz helyezte át.

— **Napfogyatkozás.** A tegnapi teljes napfogyatkozásnak két különös sajátoságát lehet kiemelni: az egyik az, hogy a nap légköre ez alkalommal igen zavaros volt, a másik az, hogy igen sok volt a uapfoltok száma. A napfogyatkozást a hold idézi elő az által, hogy a nap állásához viszonyítva, a föld elé kerül s eltakarja előlünk a napot részben vagy egészen, miáltal az a természeti jelenség következik be, melyet részleges, vagy egész napfogyatkozásnak nevezünk közönségesen, a szerint, hogy a holdtányér a maga egészében, vagy csak részben fűdi el előlünk a napot. A tegnapi napfogyatkozásnak bennünket közelebről érdekítő nevezetessége az, hogy nálunk is egészen jól volt látható. A holdkorong délután fél kettőkor lépett a naptányér alsó peremébe és fokozatosan haladt fölfelé úgy, hogy valamivel fél 3 óra után már csak kifli-formájú volt látható a napnak, az erre preparált fűtős üvegeken keresztül. A kilépés ideje 3 óra 58 perc volt s így a hold elvonulása a nap és a föld között több mint 3 óra hosszat igényelt. A teljes napfogyatkozás maga egyike volt a szokatlanul hosszúaknak, mert teljes három és fél percig tartott.

— **Helyreigazítás.** A tanulóknak a helybeli állami főgimnáziumba való felvétele a közbeeső vasárnap miatt nem szept. első három napján, hanem szept. 1., 2. és 4-ik napján lesz, minek következtében az iskolai év megnyitása szept. 5-én (kedden) és a tanítás megkezdése szept. 6-án (szerden) lesz.

— **A felekezeti anyakönyvvezetők.** A közoktatásügyi miniszter erélyes hangú leiratot intézett valamennyi törvényhatósághoz Valószínűleg a felvidéken tapasztalt visszaélések alapján utasítja rendre e leiratban a miniszter a felekezeti anyakönyvvezetőket, akik — mint a leirat kiemeli — sok esetben hanyagul és pontatlanul járnak el az állítás és hadkötelesek anyakönyveinek kiállításánál. Így akárhányszor megtörténik, hogy élők helyett elhunytak anyakönyveit adják ki, vagy a testvérek neveit fölcserélik. Ilyen körülmények között a legnagyobb visszaélések származhatnak, amit még ellenőrizni is alig lehet. Fölhívja ennél fogva a miniszter a törvényhatóságokat, hogy utasítsák a területükön levő felekezeti anyakönyvvezetőket a törvényben előírt kötelességük pontos és kifogástalan teljesítésére. A rendeletet persze Csongrád vármegye törvényhatóságának is megküldte a miniszter, ahol azonban az észlelt szabálytalanságoknak bizonyára egyike sem fordul soha elő.

— **Igazgató választás.** A szentesi iparostanonciskolai bizottság tegnap délelőtt 11 órakor tartott ülésében, az iparostanonciskola igazgatójává Körtvélycsy Sándort újból megválasztotta.

— **Sertésvész a közelben.** Mindszenten a múlt héten jarványosan lépett fel a sertésvész, miert is a község határát, a veszedelem továbbterjedésének meggátálása végett — hatósági zár alá helyezték.

— **A kánikula vége.** A nap f. hó 24-én éjfélkor, csillagászati nyelven szólva, a szűz jegybe lépett, ami népszerűen megmagyarázza annyit jelent, hogy a kutyamelegnek véget kellene érni. Az idei nyár első felében a forróság még a tavalyin is túltett, úgy, hogy attól lehetett tartani, hogy az ősi aratás óriási károkat szenved. Augusztus 6-án azonban óriási zivatar keletkezett, mely ugyan az ország egyes vidékeire nagy károkat hozott,

